

← [Forrige artikel](#)

I de levendes verden

Kategori: [Anmeldelser](#)

Visninger: 278

Del artikel: [f](#) [t](#) [in](#)

Jeppe Brixvold

I DE LEVENDES VERDEN

Gyldendal. 928 sider, 379,95 kr.

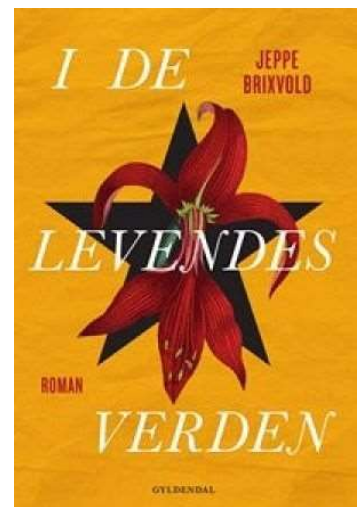
Af [Poul Ulrich Jensen](#)

I slutningen af 1700-tallet var Guineakysten i Vestafrika skueplads for adskillige krige mellem lokale stammer, der kostede store ødelæggelser, forrykkede magtbalancer og sendte en stadig strøm af krigsfanger til de europæiske slaveforter. Her havde danskerne for længst etableret sig som en særdeles aktiv aftager, for på den anden side af Atlanterhavet krævede sukkerrørsplantagerne i den danske vestindiske tropekoloni en stigende tilførsel af slavegjort afrikansk arbejdskraft. Også forterne på Guineakysten havde til stadighed brug for ny bemanning, da klimaet og en umådeholden livsførelse ofte hurtigt tog livet af de udsendte europæere. Enkelte overlevede dog længe nok til at blive husket af eftertiden, og blandt dem var den tyskfødte Paul Erdmann Isert, der i sommeren 1783 afsejlede fra København for at gøre tjeneste som læge ved de danske handelsanlæg på Guineakysten.

Han blev med sin humanistiske indstilling en markant modstander af den transatlantiske slavehandel, og hans bestræbelser for at afskaffe den spiller en væsentlig rolle i de historiske værker, der i de senere år har analyseret vores fortid som kolonimagt. Paul Isert er nu også blevet en af hovedpersonerne i en stort anlagt roman på over 900 sider, der skildrer hans dramatiske oplevelser i København, Afrika og på Sankt Croix. Forfatteren til denne kraftpræstation, Jeppe Brixvold, er uddannet manuskriptforfatter fra Den Danske Filmskole og har siden sin debut i 1990 som skønlitterær forfatter udgivet romaner, noveller, digte og sange.

Isert møder ved sin ankomst på Guineakysten den nye verden med et åbent sind og begejstring for de fremmedartede mennesker, dyr og planter. Mørke skyer trækker imidlertid hurtigt op, for feberens hænger, og den danske besætning på fort Christiansborg virker apatisk og forsumpet. Det gælder dog ikke guvernøren Jens Adolph Kiøge, der forbereder et felttog op ad Voltafloden. Han kan fortælle, at der altid er krige i området, hvor talrige konger og fyrster kæmper om magten. For slavehandelen betyder det forretning, og for stammernes unge mænd muligheden for at vinde hæder og ære.

Undervejs med hæren kommer Isert efterhånden tæt på den afrikanske spirituelle verden med dens righoldig forekomst af guder, ånder, afdøde slægtninge og hellige steder. I en omvandrende sekt af

præstinder gør et af medlemmerne, Adikie Asaleh kaldet Tetele, et dybt indtryk, og han forelsker sig i hende. Hun får en stor rolle i Iserts liv og bliver desuden som spåkvinde og præstinde en væsentlig aktør i de lokale magtkampe. Den tredje hovedperson i romanen er hendes broder Adi Ayajo, en ung men allerede stærkt respekteret officer, hvis liv tager en brat vending, da han som krigsfange bliver gjort til slave og udskibet til Amerika.

Paul Iserts forhold til Tetele resulterer i en søn, men deres baggrund i to vidt forskellige verdener gør det til en skrøbelig affære. Begge bliver udsat for voldsomme og uforudsigelige begivenheder, og for et følsomt og fremskridtsvenligt gemyt som Iserts bliver den grænseløse kynisme og vold, der præger kystens slavehandel umulig at tolerere. Efter tre års tjeneste er hans helbred nedbrudt af feberanfald og interessen for Afrika helt forsvundet. Alle hans planer er mislykkedes, og det er på tide at give op. Det kommer imidlertid til at vare længe, inden han genser København, for hjemrejsen begynder på fregatten Christiansborg, der med lasten fuld af slaver skal over Atlanten til Sankt Croix. Da han her på nært hold oplever de slavegjorte afrikaneres umenneskelige vilkår, bliver han overbevist om, at han er vidne til en af de største forbrydelser i menneskehedens historie, og at ingen opgave kunne være vigtigere end at arbejde for slaveriets fuldstændige afskaffelse.

Isert vender hjem som et helt andet menneske, end han rejste ud. Den naive unge læge og naturforsker er blevet en mand med en mission. Planer om at anlægge plantager i Afrika bliver støttet af den magtfulde greve Ernst Schimmelmann, der ellers har store økonomiske interesser i både den transatlantiske slavehandel og sukkerrørsplantager på Sankt Croix. Økonomiske midler og mandskab bliver bragt til veje, og Isert vender tilbage til Guineakysten og får anlagt Frederiksnopel i bjergegnene bag den feberplagede kyst. Hans projekt lykkes jo, som vi ved fra historiebøgerne, desværre ikke. Forsøget på at oprette plantager i Afrika og gøre en ende på slavetransporter og slaveri i det hele taget forbliver en utopi. Og det koster Isert livet. Han dør af et feberanfald i januar 1789 kun 33 år gammel, og alt fortsætter som før. Den transatlantiske slavehandel blev ganske vist forbudt i 1792, men først med ophør 10 år senere, og slaveriet i Dansk Vestindien fortsatte til 1848.

Jeppe Brixvolds roman er med sit afsæt i veldokumenterede historiske begivenheder en fascinerende rejse, ikke bare geografisk fra København til Afrika, Caribien og Amerika, men også ind i bevidstheden, tanker og motiverne hos personerne i det på alle måder tragiske kapitel i kolonihistorien. Som den danske slavehandler på Guldkysten, Ludvig Ferdinand Rømer, konstaterede i den bog, han udgav i 1760 med tilforladelige efterretninger om Guineakysten, ødelagde danskerne og de øvrige europæiske kolonimagter med deres tilstedeværelse de afrikanske samfund. Det er en af romanens helt store fortjenester, at den afrikanske verdens mennesker er en mindst lige så stor del af historien som danskerne. En kultur fjernt fra den europæiske, hvor forfædre, guder og præster var en uomgængelig del af tilværelsen, livet og døden, Det har i sagens natur krævet en imponerende research, som man også fornemmer i antallet af fagfolk, der takkes for hjælp til at skabe et autentisk grundlag for beskrivelsen af livet i 1780'ernes Danmark og Vestafrika.

Men som forfatteren pointerer i samme forord er det en roman og dermed fiktion, der ikke gør krav på at være historisk sandhed. Til gengæld er der mulighed for at udstyre personerne med de tanker, motiver og følelser, der får dem til at blive levende deltagere i et både destruktivt og dehumaniserende drama, der udspillede sig for mere end 200 år siden. Den tyske læge i dansk tjeneste, Paul Isert, og afrikanerne Tetele og Adi Ayajo er de absolutte hovedpersoner, men omkring dem er et stort antal andre aktører. Personlisten bagest i bogen tæller da også tæt på 100, og det stiller lige som romanens voluminøse sidetal krav om en vis udholdenhed hos læseren. Men den bliver rigeligt belønnet med en medrivende og tankevækkende fortælling. Så Jeppe Brixvolds på alle måder store roman kan anbefales på det varmeste.

[Historie-online.dk, den 25. juli 2023]

← [Forrige artikel](#)